

VÉGIG A PORTOBELLO ROAD-on: a sikeres nyelvtanulás új útja

Újabb angol nyelvkönyv-sorozat? Dunába vizet – mondhatná könnyedén bárki, végigfuttatva tekintetét a könyvesboltok kínálatán. Csakugyan imponáló a választék, nagy a bőség. S mégis, az országot járva, különösen pedig a 8-14 éves korosztály nyelvtanáraival beszélgetve aligha érezhetjük, hogy e „bőség kosarából mindenki egyaránt vehet”.

Hiszen minél nagyobb az igény az angol nyelv tanulása iránt, annál több szervezési, módszertani gond merül fel. A rendelkezésre álló kiadványok pedig – bármilyen színvonalasak is egyébként – nem feltétlenül képesek e gondokat megoldani. Melyek e fő gondok? Beszélgetéseink alapján (kb. 120, az ország különböző területein tanító nyelvtanárral, összesen nyolc alkalommal beszélve) úgy tűnik, hogy lényegében a következők.

Először is, a verbuválódó csoportok mindig igen heterogének, mégpedig nem annyira annak ellenére, hanem inkább éppen azért, mert a szülők többsége azt szeretné, ha gyermeke minél korábban kezdene angolul tanulni. A csoportokat alkotó gyerekek anyanyelvi tudatosság, általános felkészültség, illetve érettség, valamint motiváltság és szociális helyzet szempontjából egyaránt igen különbözőek. E két utolsó szempont már azt a – különbségeket tovább fokozó – körülményt is előrevetíti, hogy mindig, szinte minden iskolában vannak gyerekek, akik számára az angol nyelv mint közeg természetes, és akik a nyelvtanuláshoz otthonról is segítséget kaphatnak, míg mások önmagukon kívül csakis angoltanárukra, illetve az iskolára számíthatnak, és az angol nyelvet csakis az angol órán hallják és használják.

Másodszor, a nyelvi csoportok kényszerítő körülmények nyomása alatt kialakuló létszáma olyan nagy, hogy az említett különbségek áthidalása lehetetlen. A választott kiadvány szerkezete nehezen igazítható a rendelkezésre álló heti, illetve évi órakerethez.

Harmadszor, a csoportokban általában növekvő arányt képviselnek az álkezdők és az újratezdők, viszont a választott kiadvány önmagában nem teremt kellő alkalmat a szükséges differenciáláshoz.

Negyedszer, miként az iskolákra, úgy a nyelvtanárookra is fokozott mértékben nehezedik nemcsak az esélyteremtés kötelezettsége, hanem az elitképzés elvárása is. S bár a nyelvi csoportok létszáma általában nagyobb, mint az ideális volna, az osztályok – vagy akár az iskola - megtartásáért vívott harcban mégis aggódva kell ügyelni arra, hogy a lemorzsolódás minimális legyen.

Végül, ötödször pedig tudomásul kell venni, hogy maguk a nyelvtanárok is igen különbözők: szakmai múlt, egyéb nyelvtudás, presztízs, motiváltság, felszereltség és lehetőségek tekintetében egyaránt. Hajlamosak vagyunk szemérmesen hallgatni arról, hogy nem mindenkinek elegendő olyan angol nyelvű tanári útmutató, amely a kiadó szándéka szerint a világ minden angoltanára számára egyaránt mutat utat.

Az említett öt problémakörben vázolt gondok megoldása talán leginkább a differenciálás lehetőségeinek minél alaposabb kihasználásában rejlik. Ebben a tekintetben az a tankönyvcsalád adhatja a legtöbb segítséget, amely már felépítésében is differenciált, mégpedig nemcsak az elvégzendő anyag tekintetében, hanem az alkalmazandó módszerek terén, a gyerekek motiválásában és a nyelvtanároknak nyújtott segítség mértékében is. Mindehhez elengedhetetlen feltétel, hogy a magyar nyelv – az anyanyelv – a tanórákon és az órákra való felkészülés idején ne kerülendő és kizárandó legyen, hanem támasz és lehetőség. Ne tekintsük botnak, melyet elhajtva inkább sántikálunk, minthogy rátámaszkodnánk, hanem inkább tekintsük annak, ami valójában: *anyanyelvnek* - támogató, segítő, sőt gazdagító viszonyítási alapnak.

Szükséges ráadásul az is, hogy a tananyag komplex módon segítsen a tanulók személyiségének formálásában, önismeretük fejlesztésében, különösen pedig egyéni tanulási stílusuk és tudásuk, teljesítményeik értékelésének kialakításában. S itt nem kizárólag érték közvetítésre gondolunk, hanem különböző tanulási módszerek közvetlen és következetes felkínálására, önálló, akár szummatív teljesítmény-értékelésekre (*self-assessment*), valamint az eltérő tanulói típusok (vizuális – auditív – praktikus) kiegyenlített és folyamatos támogatására. Felsőbb évfolyamokon pedig egyre inkább fontos az, hogy a diák magát a nyelvtanulást is tanulja, és eközben élénküljön érdeklődése az adott nyelvhez kötődő kulturális értékek, érdekességek, ismeretek iránt.

Mindezek alapján érdemes közelebbi figyelmet szentelni a **Portobello Road** című angol nyelvkönyv-sorozatnak, mely az alapoktól a biztos nyelvtudásig kíséri a tanulókat, egyaránt igazodva a tanárok és a gyerekek igényeihez, kezdettől fogva megteremtve a sikeres angol nyelvű társalgás lehetőségét. E sorozat minden évfolyama (1-6.) tankönyvből, munkafüzetből és nyelvtanári útmutatóból áll.

A sorozat címe önmagában is jelzi azt a megunhatatlan sokszínűséget, mely minden kötetben szembetűnő, nemcsak az autentikus, minden érinthető műfajt és stílust képviselő szövegrészletek miatt, hanem a – nyugodtan állíthatjuk – bőséges könyvpiaci kínálatból kiemelkedő, színvonalas képanyag révén is.

A szereplők minden évfolyam tankönyvében és munkafüzetében épp a célkorosztállyal egyidősek, és a szövegekben megjelenő, mindenkori kamaszokra jellemző gondolataik, örömeik, hobbiik, sőt családi körülményeik is változnak az évek során. A szerzők ügyeltek arra, hogy a szereplők révén többféle családmódot is bemutassanak. Az olvasmányokban szó esik a válás, a költözés, a munkanélkülivé válás gyerekek számára lényeges körülményeiről.

Mivel minden témakörben több, különböző műfajú szöveg szerepel, a tanár szabadon helyezheti előtérbe azt, amelyiket célszerűbbnek gondolja, egyszerre akár több szöveget is terítéken tarthat, a nyújtott szövegfeldolgozás módszerével élve.

Minden kötet minden témaköre már eleve differenciáltan épül fel, és ezt az alfejezetek színösszeállítása is egyértelműen jelzi. Az egyes fejezetek egy-egy témakört mutatnak be; e témakörök különböző aspektusait három, egymástól jól elkülönülő alfejezet tárgyalja. Minden alfejezethez tartoznak olvasmányok, illetve feldolgozandó szövegek, valamint ezekhez kapcsolódó feladatok, játékok. Ugyancsak tartoznak a témakörökhöz versek és dalok, sőt, *rap*-jellegű darabok is - mely utóbbiak közkedveltségük és intenzív prózaritmikájuk miatt kiválóan alkalmasak memorizálandó szavak kreatív megtanulására. (Annál is inkább, mivel a gyerekek is bőven kapnak alkalmat ilyenek alkotására.) Ráadásul lépten-nyomon adódnak olyan feladatok, melyek kreativitássá alakítják a gyerekek kirobbanó energiáit, jelentősen csökkentve a fegyelmeléssel járó kellemetlenségeket.

A munkafüzetek szervesen illeszkednek a tankönyvekhez, lehetőséget nyújtva ahhoz is, hogy a gyerekek a tanév során több alkalommal önállóan értékelhessék elért teljesítményüket. Az autonóm tanulás készségének kialakítását más eszközök is segítik: minden könyv végén jól tagolt, a gyerekek számára könnyen áttekinthető nyelvtani összefoglaló található, továbbá a társalgáshoz legfontosabb mondatok gyűjteménye; minden kötetben van leckék szerinti és magyar – angol, illetve angol – magyar szójegyzék is.

Differenciálásra szinte minden feladat lehetőséget ad, tudásszint, érdeklődés, tanulási típusok, illetve személyiség szerinti egyaránt. Páros gyakorlatok, csoportmunka, ön-ellenőrzés, kreatív kommunikációs gyakorlatok, szerepjátékok kínálnak változatosságot a frontális munka monotóniájában. Külön ki kell emelni az ún. *project*eket: e több napos vagy akár több hetes, a gyerekek gyűjtőmunkájára épülő feladatok látványos eredményeket hozhatnak, az osztály falára kerülő színes plakátoktól a kóstolóval egybekötött, iskolatársaknak szervezett ételbemutatón át egészen a szülőknak is szóló színelőadásig. Külön *project*ek gondoskodnak arról, hogy a gyerekek a nyári szünetben is használhassák megszerzett nyelvtudásukat – akár utaznak külföldre, akár nem.

Mindez a legkevésbé leköthető tanulóknak is elfoglaltságot és sikerélményt, vagyis motivációt biztosíthat. További motivációs eszköz az ún. *me*-*text*ek következetes alkalmazása, mert itt a tanulók kezdettől fogva kifejezhetik a témával kapcsolatos egyéni ízlésüket, véleményüket.

A lexikális és nyelvtani ismeretek mindig a sikeres kommunikáció szolgálatában állnak, és spirálisan bővülnek, tehát minden kötet és a sorozat egésze mint rendszer is visszahajló, szintelő ismétlésekre, részismétlésekre, az emlékezeti sáv spirális szélesítésére

épül. A szóbeli és az írásbeli kommunikáció folyamatos fejlesztése egyaránt fontos szerephez jut (azonban a tanulás kezdetén inkább az előbbi kap nagyobb hangsúlyt).

Az egyes évfolyamok anyagát minden további kötet ismét áttekinti, összefoglalja, majd kiegészíti: e spirális felépítés nemcsak az ismeretek elmélyítését szolgálja, hanem megkönnyíti az osztályhoz újonnan csatlakozók felzárkózását is.

A nyelvtani összefoglalók számos ötletet, tanácsot, tippet adnak a tanulás eredményesebbé tétele érdekében: bátorítást arra, hogy maguk alakítsák ki a számukra leginkább megfelelő tanulási módszereket. E tippeket derűs rajzok emelik ki a szövegből. A nyelvtan tanításakor az anyanyelv fokozatosan szorul háttérbe, és mindig a nyelvtanulás tudatosításának, a kontraszt-tudat kialakításának, illetve erősítésének szolgálatában áll.

A **Portobello Road** eszköz az angolszász országok jobb megismeréséhez is. A skót és a walesi kultúra alapjai épp úgy helyet kapnak a tananyagban, mint az USA-t, Kanadát és Ausztráliát bemutató szövegek, mindig a már méltatott, kiváló minőségű, bőséges képanyag kíséretében.

Nagy értéke a sorozatnak a már említett, minden kötethez külön összeállított, igen részletes, jól áttekinthető nyelvtanári útmutató, mely megoldásokon, kiegészítő tárgyi ismereteken, honlap-ajánlatokon túl módszertani ötleteket, konkrét, részletes, gyakorlatias, differenciálást segítő kiegészítést nyújt a tankönyvek és a munkafüzetek *minden egyes feladatához*. Tartalmaz ezen kívül tesztek, fénymásolható segédanyagokat (melyek felhasználásához mindig konkrét tanácsokat ad), továbbá – az egy tanévre szánt anyagot 40 tanítási hétre részletező táblázatban lebontva - segít a tananyag beosztásában.

Különleges és vonzó lehet ez a sorozat abból a szempontból is, hogy – miközben minden szöveg és feladat a gyerekek örömeire-gondjaira épül – lehetővé teszi a tanár számára, hogy ne pusztán (sőt ne elsősorban) az ismeretek átadója, hanem inkább az ismeretek önálló megszerzésének szervezője lehessen, és a játékos feladatok aktív résztvevőjeként, illetve a projektek vezetőjeként még jobb kapcsolatot alakítson ki tanítványaival. Így lehet a nyelvtanulást- a hatékonyság megőrzése, sőt fokozása mellett - interdiszciplináris ismeretek szerzésének és a közösség erősítésének eszközévé nemesíteni.

dr. Ballér Piroska